

STOCKHOLMS UNIVERSITET
Enheten för pedagogisk utveckling
Hans Strand

1999-01-26

Ledamöterna i
Pedagogiska rådet

Akademiskt skrivcentrum – lägesrapport och förslag till fortsättning

Sedan ht 1996 har jag på uppdrag av Rektor och Pedagogiska rådet arbetat med frågor som rör undervisning i akademiskt skrivande. Arbetet har bedrivits på halvtid inom min tjänst som universitetslektor i nordiska språk och har finansierats med den rörliga resurs för (språk)pedagogiskt arbete som skapades i samband med utvecklingen av Fackspråkligt kurscentrum. Nedan följer en rapport om mitt arbete samt synpunkter på den aktuella resursens framtida användning.

Utfört och planerat arbete 1.7.96 – 31.6.99

Huvuddelen av min tid har jag ägnat åt att dels utarbeta och erbjuda intresserade lärare och institutioner olika former av stöd och hjälp när det gäller undervisning i akademiskt skrivande, dels försöka skapa tillfällen och möjligheter för lärarna till erfarenhets- och informationsutbyte på detta område. Följande aktiviteter kan här nämnas.

Sedan ht 1996 har jag varje termin arrangerat ett antal seminarier kring olika teman med anknytning till undervisning i akademiskt skrivande. Några exempel: den akademiska textens utmärkande drag, modeller för undervisning i akademiskt skrivande, skrivproblem och skrivförmåga bland universitetets studenter, C-uppsatsernas problematik osv.

Under vt 1997 genomförde jag en enkät om studenters skrivförmåga och skrivproblem. Enkäten skickades ut till alla institutioner vid universitetet. Endast ca 25 % svarade dock, och resultatet är därför något svårbedömt. Någon form av uppföljning eller komplettering skulle alltså behövas här, men hittills har jag valt att prioritera andra uppgifter.

Ht 1997 initierade jag nätverket *Vetskriv* som är ett elektroniskt forum för erfarenhetsutbyte kring undervisning i akademiskt skrivande på grund-

utbildningsnivå. För närvarande omfattar nätverket ett 70-tal medlemmar. Hittills har det framför allt utnyttjats för att sprida information om olika aktiviteter och verksamheter.

Sedan ht 1997 svarar jag för momentet ”Att undervisa i akademiskt skrivande” som ingår i kursen Universitetspedagogik som ges varje termin av PU-enheten. Därutöver har jag under vt och ht 1998 gett en ”minikurs” på temat ”Att undervisa i akademiskt skrivande” för lärare som inte haft möjlighet att delta i motsvarande moment på PU-enhetens kurs i universitetspedagogik. Om intresse finns kommer kursen att ges även under vt 1999.

Teman och frågeställningar som behandlats på ovannämnda kurser är bland annat: Vad innebär det att undervisa i (akademiskt) skrivande? Hur går skrivinläring och skrivutveckling till? Vad utmärker akademiskt skrivande? Vad kan nybörjarstudenter skriva och inte skriva? Vad händer med studenternas skrivförmåga efter ett tag? Vad vill vi att studenterna ska kunna när de slutar (och varför)? Vad ska man tänka på när man planerar undervisning i skrivande?

Under perioden har jag också blivit konsulterad av ett antal enskilda lärare och institutioner. Jag har dessutom själv undervisat studenter på några olika institutioner. Bland annat har jag besökt Data- och systemvetenskap, Numerisk analys och datalogi, Tolk- och översättarinstitutet samt den naturvetenskapliga fakultetens kurs Presentation av naturvetenskap.

Jag har också talat om akademiskt skrivande och presenterat Akademiskt skrivcentrum i andra sammanhang, bland annat på ASLA:s konferens ”Samtal och textanvändning i professionerna” i Linköping ht 1997 och på universitets campuskonferens om forskarutbildningen vt 1998 (se PU-rapport 1998:4, s 45-46).

Vidare har jag tillsammans med några kollegor utarbetat en nyligen publicerad handbok i akademiskt skrivande: Schött, Kristina; Melin, Lars; Strand, Hans & Moberg, Bodil, *Studentens skrivhandbok* (Stockholm: Almqvist & Wiksell 1998). Därutöver har jag bistått Rainer Nyberg, Åbo, med att anpassa (det med Internet samverkande) läromedlet *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet* (Vasa: Edutime 1999) till svenska förhållanden (publiceras även på Studentlitteratur under 1999). Under perioden har jag tillsammans med Lars Melin vid Institutionen för nordiska språk också bedrivit viss försöksverksamhet med så kallad datorstödd skrivträning (se <http://www.nordiska.su.se/gk.htm>).

Tillsammans med Studentkåren driver jag för närvarande det av rektor och Högskoleverket finansierade projektet *Läskiga uppsatser* vars syfte är att ta reda på vilka faktorer som hämmar respektive främjar studenters uppsatsskrivande i olika ämnen (se PU-rapport 1998:5: *Uppsatsarbetet – en pilotstudie om målet, vägen och mödan*).

Jag har också planer på att initiera forskning kring hur våra studenter faktiskt skriver, bland annat i anslutning till ovannämnda projekt. Ett första steg i denna riktning utgör Mona Blåsjös D-uppsats i nordiska språk som lades fram vt 1998 med mig som handledare: *Vad är det man gör när man skriver studentuppsats? Studenters skrivutveckling och insocialisering mellan B- och C-uppsats vid två olika institutioner*.

Ett antal webbsidor med diverse tips, råd, länkar och liknande är under utarbetande och bör kunna läggas ut på nätet under vt 1999. Under vt 1999 räknar jag också med att kunna färdigställa en rapport där jag sammanfattar och dokumenterar mina hittills gjorda erfarenheter på detta område (arbetsnamnet är ”Att undervisa i akademiskt skrivande”). Vidare kommer jag bland annat att hålla i en workshop om akademiskt skrivande för forskarhandledare under vt 1999.

Diskussion och erfarenheter

Det har i allt väsentligt varit mycket positivt och uppmuntrande att arbeta med dessa frågor, bland annat beroende på följande två omständigheter.

För det första har intresset bland lärarna varit stort, och det tycks faktiskt som om behovet att utbyta information och erfarenheter på detta område inte nog kan tillfredsställas, något som till exempel kommit fram under engagerade diskussioner och inlägg på de olika kurser och seminarier som anordnats.

För det andra har det också visat sig att det på inte så få ställen inom universitetet pågår eller har startat intressanta och ambitiösa satsningar som syftar till att förbättra studenternas förmåga att kommunicera i tal och skrift eller att (på kortare tid) åstadkomma akademiska texter av olika slag. Tyvärr är dock dessa olika aktiviteter och insatser sällan kända utanför den egna institutionen, och bland annat därför är det viktigt att det finns tillgång till olika kanaler för utbyte av information och erfarenheter på detta område.

Samtidigt ska man kanske inte överdriva de positiva intrycken. Trots allt är det ju ett begränsat antal lärare och institutioner som jag har kommit i kontakt med, och de som jag har kommit i kontakt med är förmodligen framför allt sådana som redan är positiva och intresserade. Mycket återstår sålunda att göra, och det finns också en hel del hinder att övervinna. Många universitetslärare har till exempel som bekant ett pressat arbetsschema, vilket självklart sätter gränser för deras möjligheter till fortbildning och förkovran på detta område. Dessutom är – föreställer jag mig – utrymmet för extra satsningar på institutionsnivå antagligen inte heller särskilt stort. Ytterligare faktorer att ta hänsyn till är också att universitetet är en förhållandevis stor arbetsplats, vilket bland annat gör det svårt eller tar tid att nå ut med information, att nya lärare kommer till varje termin osv.

Att stödja och utveckla undervisningen i akademiskt skrivande vid Stockholms universitet bör därför betraktas som ett i hög grad långsiktigt arbete. Visserligen är den resurs som för närvarande finansierar detta arbete rörlig, men man kan å andra sidan knappast bortse från att vi här har att göra med en verksamhet som är grundläggande för och återkommande inom en mängd universitetsutbildningar. Om verksamheten ska bli framgångsrik på sikt krävs antagligen dessutom att det kommer igång en lokalt förankrad forskning på området.

Det konkreta arbetet med att utveckla undervisningen i akademiskt skrivande bör och måste av olika skäl utföras på de enskilda institutionerna. Detta arbete behöver dock stöd och uppmuntran, och det bör som redan antytts också ha en viss kontinuitet. Annorlunda uttryckt: det krävs någon form av infrastruktur som kan fungera som bas och utgångspunkt för lärarnas och institutionernas arbete, och det är just en sådan infrastruktur som jag har försökt att bygga upp i form av rådgivning, nätverk, webbsidor, kurser, seminarier och liknande. Det finns enligt min uppfattning alltså goda skäl att fortsätta med den verksamhet som påbörjats i åtminstone tre år till.

Med den omfattning som verksamheten hittills haft (dvs en halvtid) finns det utrymme för att dels fortsätta med det arbete som redan påbörjats (dvs att ge kurser, ordna seminarier, besöka institutioner, sprida information, bistå med råd och synpunkter osv), dels satsa på vissa begränsade uppgifter därutöver. Sådana uppgifter vore till exempel att utarbeta och erbjuda lärarna mer praktiskt inriktade seminarieövningar, att dokumentera och sprida information om olika institutionssatsningar på detta område, att följa upp och vidareutveckla projektet *Läskiga uppsatser* och att i någon mån även uppmärksamma undervisningen i akademiskt skrivande på forskarutbildningen.

Däremot finns det med nuvarande omfattning knappast utrymme för en utvidgning av verksamheten till att även omfatta mer allmänna kommunikationsfärdigheter. Det finns ändå anledning att diskutera denna fråga eftersom en sådan utvidgning vore både önskvärd och angelägen: mycket talar nämligen för att morgondagens akademiker kommer att behöva inte bara gedigna fackkunskaper utan även en välutvecklad och mångsidig kommunikationsförmåga. Viktiga mål för Stockholms universitet borde därför vara till exempel följande:

- att alla lärare ges möjlighet att utveckla sin förmåga att bedriva kommunikationsträning av olika slag
- att alla studenter erbjuds någon form av allmän och grundläggande kommunikationsträning (både muntlig och skriftlig framställning bör alltså ingå här)
- att kommunikationsträning dessutom bedrivs inom alla ämnen
- att studenter med skrivproblem av olika slag erbjuds särskild hjälp

Dessa mål kan som sagt dock knappast förverkligas utan särskilda medel, och jag vill här därför endast något kommentera den sista punkten som jag bedömer som mest akut.

Som läget är idag finns det i allmänhet inte något bra sätt för institutionerna att hantera studenter med skrivproblem, dvs ansvaret och arbetet faller i regel på den enskilde läraren, vilket är orimligt. I och för sig skulle problem av detta slag inte behöva uppstå, dvs antagningskrav och liknande borde sätta stopp, men så är tyvärr inte alltid fallet, vilket många lärare kan vittna om. Det är visserligen inte helt lätt att bilda sig en exakt uppfattning om hur omfattande detta problem egentligen är, men när det drabbar en enskild lärare så blir det under alla omständigheter mycket betungande för honom eller henne. Något borde alltså göras, och en möjlighet vore till exempel att skapa en central instans dit institutionerna skulle kunna vända sig när problem av detta slag uppstår.

Sammanfattning av förslag

Mitt huvudförslag är alltså att arbetet med frågor som rör undervisning i akademiskt skrivande bör fortsätta med i huvudsak samma inriktning och omfattning som hittills under ytterligare en treårsperiod.

Därutöver har jag också föreslagit en utvidgning av verksamheten. Förslaget avser kommunikationsträning av mer allmänt slag och innebär bland annat en satsning på olika typer av fortbildningskurser för universitetets lärare, allmänna och grundläggande kommunikationskurser för studenter och hjälp till studenter med skrivproblem av olika slag. Detta förslag är antagligen inte helt lätt att finansiera, men eftersom jag bedömer det som angeläget och viktigt har jag ändå velat lägga fram det för diskussion.